

העם

מעו יצא סוכר

האורה יושב ליד הרדיו, האזין לתוצאות הבחירות, משך בכתפיו כששמע שהפלגת העבודה מולקה מן השלטון בבריטניה (ראה מכל העולם). לרגע קט עלה על דעתו מה עצום המרחק שעבר בשנים כה מעטות. רק לפני שש שנים הקשיב אותו אורה בנשימה עצורה לידיעה כי אותה מפלגת העבודה הגיעה לשלטון בבריטניה. לבו גאה בתקוה: עתה יסתדר הכל, יתנו כמה אלפי סטרטיפקאטים.

שאלה גדולה היא אם היתה קיימת מדינת ישראל בשנת 1951 לולא בגדה מפלגת העבודה בהבטחה צבורה כה גסה ב־1945. כיום יכול היישוב רק להודות לה על כך, ולומר שמעו יצא סוכר, או לפחות סאכארין.

המשק

לידה מתאחרת

חבלי הלידה של המפעל הענקי לתעשיית מלט פורטלנד, שמשוון, נמשכו 18 שנה, ועד ב־1935 יום נחום מן, שעמד בראש סינדיקט מלט פורטלנד, שמשוון, נמשכו 18 שנה. עוד יסד את החברה בהון רשום של חצי מיליון לירות. מומחי החברה חיפשו קרקע מתאימה, בבדק את העפר ברחבי הארץ אם הוא מכיל את חומרי הגלם הדרושים במידה מספיקה. המקום שנבדק לבסוף היה בסביבות הרטיב שבמבואות ירושלים (מקום הולדתו של שמשון הגבור).

2650 הרוגים שנרכשו על ידי החברה מכי לים את כל המרי הגלם הנחוצים בכמות של תי מובלט למאות שנים. אך המהומות שפרצו ב־1936 הרתינו כמה מבעלי המניות ומצבה הכספי של החברה הפך קשה מאד. המלחמה העולמית השנייה הפגיאה את פעולת החברה שהומינה רק ב־1946 את המכונה והציווד הדרוש מאנגליה.

לפי התכנית עמדה הקמת המפעל להסיתים ב־1949, אולם המכונות שהגיעו להריטוב עד סוף 1947 נשדדו ונהרסו על ידי כניסיונות ערביות.

החודש הגיעו, לבסוף, 97 אחוזים מכל המכונות, במשקל כולל שלמעלה מ־20 אלף טונות. הממשלה הבריטית נתנה עדכויות ליתר החרושת שסיפקו את המכונות ושמיטת רון בכך בתנאים נוחים. מלבד זאת שיגרו מהנדסים בריטיים המרכיבים את המכונות יחד עם מהנדסים ישראליים (30 בסך הכל) הסתייעים באנשי המעבדות הסמוכות. לשם הובלת חומרי הגלם מן המחצבות לביית החרושת בנתה החברה מסילת ברזל מיוחדת באורך שני קילומטרים ובעלת ארבע שלוחות בתוך שטח הבניינים. לפי קצב העבודה תושלם הבניה החורף. ראשית הוצרת של שמשוון, שיצוייד בתחנת חשמל משלה, תצא לשוק בקיץ 1952 בשיעור של 25 אלף טונות לחודש, שליש תצרוכת הדינה במלט.

מלבד 250 פועלים שיועסקו בשמשוון ירעסקו מאות רבות בבית החרושת לגייר, שישקפו את שקי הגייר למלט ובבתי-חרושת

אחרים שיוקמו בסביבה העתידה להיהפך מרכז תעשייתי של הפרודור.

המעמד השני ריקוד הבדונים השיכורים

מה היה כאן? רעידת אדמה? שאלה זו התעוררה אצל רבים מעוברי כביש הרצ"ל. בפינה הצפונית של המחנה, שררה אווירה שהוכירה את ציוריו של מארק שאגאל: העיירה העברית במזרח אירופה. רי קוד של בדונים שיכורים, הפוכים על גבם בחלקם, קירות קרועים ודלתות הנפתחות שמימה.

הרוחות של תושבי האוהלים באותה מעברה, מחוללי ההפסדה, (של בדונים) עדיין לא שקטו: הבדונים היו מאוכות גרועה. במקום בעלי דפנות כפולים, כמו שהיו זר כים בהם התושבים הותיקים יותר של יצור הבינים בין אוהל לצירף, הקימה הסוכנות הפעם (כנראה מתוך חוסר חומרים) בדונים בעלי דופן בודד. הבד נלקח מאוהלים שלא היו עוד ראויים לשימוש והיה מתפורר ביד. כיון שיותר קל להילחם בבדונים (יד אחת להזות) מאשר בכוחות הסבע החרפיים, הותקפו הבדונים, כחמישים איש הלהיבו איש את רעהו, עלו על שכונת הבדונים, הרסוה.

למחרת הופיעה המשטרה. אמנם לא ברור, מדוע הופיעה אחר איחור של 24 שעות בשעה אחת לפנות בוקר דוקא, אך אולי לא היו מספיק שוטרים ביום. הם אסרו ארבעה עולים והלכו. המחנה כבר לא הלך לישון. מספר האסורים לא היה ידוע, כיוון שלא הותרו לצאת מחזריהם בזמן ביקור המשטרה, וצעה גדולה קמה במחנה. דעה נפוצה היתה שארבעה נאסרו על סמך חשד השיכרות לקומוניזם.

למחרת בבוקר צעדו 400 אנשים מריילב לתחנת המשטרה בכפרסבא ודרשו לשחרר את חבריהם. המשטרה, שאין זה מתפקידה להיסוג בפני לחץ, סירבה ואיימה לפזר את ההפגנה בכוח. נגד עצתם של כמה בחורים חמי־מוז ועל פי החלטתו של וצד המעברה המתון יותר, התפורו. שנים מהנאסרים שוחררו מייד והיתר יושבו ארבעה ימים ובזאת חוסל העניין. אך על חטא חייב לבוא עונש. משום שסירבו להיכנס לתוך בדונים בעלי קיר בודד, החליטה מחלקת הקליטה של הסוכנות היהודית לא להקים להם בדרים בכלל, לא בעלי דופן כפול ולא בעלי דופן בודד.

אורחים

נערת המקלה ונער הפו

לפני שנים מועטות ישבה קבוצת גימניסטיאט אמריקאיות באחד מבתי הקולנוע הגדולים בניו־יורק. סומאל גולדחין הציג את סרטו הראשון של תגליתו החדשה — פרליי גרגורי. קבוצת הנערות ציפתה בחולמנות רומנטית להופעתו של הגבר החדש אשר מזה חודשים יגע את מרצו של מנגנון התעמולה ההוליוודי, שיחה לו המות אידיאלית של צעיר שהוא חלומה של כל נערה בינונית ב־48 מדינות הברית. חזונו המנוסה של איל־הסרטים לא איכ

זכה: "הורה פרליי" עברה אנתק עילפון מקצהו האחר של האולם לא משנה; לרחבו של מסך הקולנוע הופיעה דמותו של נער הפו החדש. במהירות הבזק צצו מועדוני מעריצות, כפטריות אחר הגשם, עשרות מהם בערים, ערי השדה, בבתי הספר. נערות הש"ל ילקוטים מאחורי גבן, נחננסו יחדיו לפולחן פרליי. להשתעשע בהזיות יפיפיות, שפתיו החושניות, עיניו החולמות, בדמותו ה"כה אמריקאית".

פוסע קלות, נעול סנדלי־גומי, לבוש חאקי קצרים, גופיה אמריקאית כחולה, כשבול־ריתו המתולתלת נעה למשב רוח־הים. נתגלה פרליי גרגורי לעוברים ושבים ברחוב הירקון, תל־אביב, כשהוא משרך דרכו לאיטה, לכיוון מלון קסה־דן.

במלון חיכתה אשתו, שלי ווינטרס (שריפט), חכולת עין, בהיגית (כמעט לבנת) שער, קטנת קומה (162 ס"מ) ורוה (57 קילו) בלעה גלוה, גמעה מכוס התה שהגוש לה ואמרה, בקול חנוק במקצת מהתרגשות (או עיפות) ובלשון מהססה, כשהיא מחפשת את המלים במאמץ שהעלה קמטים דקים על פניה: "אנו, יהודי חוץ־לארץ, באינו ארץ שהיא בה אנו חיים, אינו מרגישים כאילו אותה

מדינה אמנם שלנו היא. ישראל נתנה לנו על ידי עצם קיומה בטחון רב. הודות ליש"ראל נרגענו, פחדנו קטן, רווח לנו". שלי שהגיעה ארצה עם בעלה הנוצרי, אינה נראית, במבט ראשון, כמועמדת הראשית לרשת את מקומה של ג'ין הארלו. ברחוב, כמו שהעיר מישהו מן הנוכחים, לא היתה זוכה למבט שני מצד מישהו שאינו מכיר אותה. היא צעירה פשוטה, לא יפה ולא מכוערת, ולגמרי חסרת העמדת הפנים הרברבנית המיוחסת לשחקנים הוליוודיים. לעומת איבון דה־קארלו שבקרה בארץ לא מכבר, ושהפכה עולמות בטמפרמנט שלה, שלי נחבאת אל הכלים. נדמה כאילו איבון היא הפרימה דונה בעוד ששלי אינה אלא נערת מקלה טירונית. לאמיתו של דבר שלי היא שחקנית ממדרגה ראשונה וכלי ספק אחת המשוכחות ביותר בהוליווד. לאחר הופעתה במקום תחת השמש (לפי ספרו של תיאודור דרייזר, סרגיה אמריקאית) היא מועמדת רצינית ביותר לאוסקר.

ספנות האניה חשובה כבת

"דניאלה, יש לך אנייה!" בישרו בצהלה ילדי המוסד התיכוני של איילת־השחר ל־דניאלה בורכרד, בת 10, שחרחרות ותכולת עין, ששכבה במיטתה מכוסה שמיכה עבה, חולת אדמת. האנייה של דניאלה, בתו של יאנס בורכרד, מנהלה הכללי של חברת האניות עתידי, נקראה לפניו האוסה וליותה צוללות גרמניות בים הבלטי כשדפנותיה משוריינים וגושאים כני תותחים ומתקן לסילוק מוקשים מגנטי. אחר שהיא נלכדה על ידי האמריקאים, שימשה כאניית סוחר לחברת ספנות יונית

ספנות האניה חשובה כבת

אולם כאשר שמעו הצירים את תקנון ה־קרן קפצו (לרוב על רגליים לא שלהם) כי נשוכי נחש. לפי התקנון אפשר לשנות את התקנות רק על ידי החלסת רוב של ארבעה מתוך חמישה. אחד הנוכחים, דוד קופרמינץ, לשעבר מפקד מחלקה במקור חיים, ירושלים, ועתה פצוע בשתי רגלו, סטודנט למשפטים באוניברסיטה העברית צעק: "זוהי ש־רוריה ציבורית. לעולם לא אסכים להעברת תקנון כזה!" נפשו של עורך־הדין לא יכלה

אמריקאית שבקשה למכרה. עתיד החלה מנהלית מו"מ עם החברה ששינתה את דעתה זמנית, סירבה לאכזר את האנייה אחר שבני־תים פרצה מלחמת קוריאה. אחר שהאוצר לא טייע במידה מספקת, לא התעניין משרד התחבורה במיוחד אך התערבותו של אוסקר גיאס, יועצה הכלכלי של הסוכנות היהודית בארצות־הברית, מימשה את אפשרות רכישת האנייה.

כשנרכשה האנייה לבסוף, החל בעתיד דיון פנימי על השם שיינתן לה. אחר הצעות שמות ישראלים חרישים או תניכיים החליט יאנס בורכרד להנהיג מנהג הרווח בספנות ומקובל כבעל מסורת ימית עתיקה: כינוי האנייה בשם הקשור לבעליה, על מנת לסמן בכך כי היא חלק בלתי נפרד מחייו.

נכים

אני לא אשתוק!

המועצה הרביעית של איגוד נכי מלחמת ה־שחרור לא היתה צריכה להיות שונה בהרבה משלוש קודמותיה. על סדר היום עמדו בר־כוח, דו"חות של המזכירות וועדי הפעולה השונים, העברת הצעות לקבלת החלטות לשנה

בדוני מעברת הרצליה

החדש: השתייכות לקומוניזם

הבאה. גם האיחור של שעה שחל בפתיחת המועצה (עשר ושלושים במקום תשע ושלוש שים) לא היה בו משום יוצא מן הכלל.

מתוך 36 הצירים שנבחרו לייצג את המועצה האיזורית נוכחו בישיבה שהתקיימה בבית החלוצות בתל־אביב 32 צירי. בלשו בהעדר רם גיבור ישראל סימ־רטוב גינה קטוע שתי הרגלים וזלמן ראובני, דובר משותקי מלחמה, שוכני ביתן 19. גם עתונאים לא הוזמנו למועצה כי כמה מחברי הוועד חשבו שתתקיים כביסת לבנים, העדיפו לעשות זאת בחוג מש־פחתי מצומצם.

רפי קוצ'ר, פצוע בשתי רגליו מימי ה־קרבות בגב ומיסד האיגוד, פתח בכריכה המקובלת. גם דו"חות המזכירות והוועדות השונות לא עוררו שום התענינות יוצאת מגדר הרגיל. המספרים היבשים לא יכלו להתחרות בצייזובאתים ובסיפורים על ימים עברו שהוחלפו בין הצירים (גיל ממוצע: 22).

עד אשר הובאה לאישור המועצה הצעה אשר לפיה: "המועצה מקבלת ברצון את הדו"עה בדבר ייסוד קרן נכי מלחמת השחי רור, מאשרת את הרכב ההנהלה, את התקנון ומסילה על הוועד הארצי להפעיל את הקרן. הנהלת הקרן כללה שמות כגברת וירה וייצמן, יו"ר הנהלת הקרן, (משפחת וייצמן נתנה מגרש בנהריה להקמת בית הבית שאת אלפים לירות לקרן), ולא היתה כל התנגדות לעצם רעיון הקמת הקרן אשר מטרתה לעסוק באיסוף כספים, השקעתם להטבת מצבם של נכי המלחמה, סכום ראשון לרשות הקרן נאסף לפני שנה על ידי קוני צרט של הזמרת ורוניקה בל שהכנס 1500 לירות.

אולם כאשר שמעו הצירים את תקנון ה־קרן קפצו (לרוב על רגליים לא שלהם) כי נשוכי נחש. לפי התקנון אפשר לשנות את התקנות רק על ידי החלסת רוב של ארבעה מתוך חמישה. אחד הנוכחים, דוד קופרמינץ, לשעבר מפקד מחלקה במקור חיים, ירושלים, ועתה פצוע בשתי רגלו, סטודנט למשפטים באוניברסיטה העברית צעק: "זוהי ש־רוריה ציבורית. לעולם לא אסכים להעברת תקנון כזה!" נפשו של עורך־הדין לא יכלה

"אנחנו נשבור אותו!"